

Ганна ДИДИК-МЕУШ

**ПИСЕМНІ ПАМ'ЯТКИ В ОЦІНЦІ І. ФРАНКА:
ПРИКМЕТНИК-ОЗНАЧЕННЯ І «МАНДРІВНИЙ»
ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ СЮЖЕТ**

У статті проаналізовано атрибутивні словосполучення на основі неканонічних євангельських текстів – рукописних пам'яток української мови XVI – I половини XVII ст. Шляхом суцільної вибірки із тексту ексцерповано всі прикметники-атрибутиви, встановлено словосполуки за їх участю і особливості використання в такому жанрі. Підсумовано, що атрибутиви – один із тих вербальних засобів, за допомогою яких мова протягом тривалого часу зберігає основні «параметри» культурно-ментальних та релігійно-богословських понять.

***Ключові слова:** атрибутивні словосполучення, пам'ятка української мови, неканонічний євангельський текст.*

Постановка проблеми. Пам'ятки української мови XVI – XVII ст., які перебувають у колі зацікавлень автора, – необхідна передумова для вивчення історії мови, з іншого ж боку робота з ними має свої особливості: ідеться насамперед про реконструкцію минулого, так званої «прихованої реальності», через те кожне дослідження з історії мови побудоване на інтерпретації та має певний відсоток припущення, бо доводиться мати справу не з конкретними людьми з нашого минулого, а із сучасним уявленням про них та про їхню мову. Попри все, українські писемні джерела і сьогодні є мало вивченими, дослідженими та описаними, тому становлять неабиякий інтерес і для мовознавців, і для істориків, культурологів, етнографів та ін.

Писемні тексти минулого засвідчують, як мовець «присвоював» собі чи сам «продукував» слова та вирази, роблячи їх «автореференційними». Характерним елементом мовлення XVI – XVII ст. є висловлювання з прикметниками-означеннями, які виражають ознаку, що не існує самостійно. Проте це не лише не применшує їх семантичної ваги, а, навпаки, – забезпечує вищий рівень означальності, оскільки прикметник водночас – експліцитно та імпліцитно – вказує на носія цієї ознаки і «в цьому розумінні позначає його» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прикметник-означення на синтагматичному рівні функціонує у складі атрибутивного словосполучення (описуємо його найпродуктивніший тип «прикметник + іменник»), яке кваліфікують по-різному: атрибутивна синтагма, атрибутивна метафора, прикмет-

никова метафора, прикметникові словосполучення метафоричного типу, метафорична структура, у складі якої є метафоричні атрибутивні компоненти; епітет, метафора-епітет та ін. [5; 6]. У нашому випадку стосовно аналізованих прикметників-означень актуальними можуть бути всі подані вище терміни. Атрибутив-прикметник здебільшого передує іменникові – назві суб'єкта чи об'єкта, а тому його функція посилюється. З іншого боку, не лише атрибутив-прикметник конкретизує іменник, а й іменник є своєрідним актуалізатором, засобом диференціації, уточнення значення прикметника. У результаті вплив атрибутива виявляє себе в утворенні не «суми значень» прикметника й іменника, а нового змісту, що структурується семантичним взаємовпливом компонентів.

Мета. Узагальнивши науковий доробок із цього питання дослідити прикметник-означення в релігійному тексті, зокрема учительних Євангеліях XVI – першої половини XVII ст., і встановити особливості його функціонування.

Виклад матеріалу. У розвідці «Карпаторуське письменство XVII – XVIII вв.» І. Франка йдеться «про спеціальне письменство», яке могло існувати на цій території упродовж XVII – XVIII ст. і про яке «досі не було мови», а «воно спочивало в рукописах, розсипаних по курних мужицьких хатах, дяківках або парафіяльних горищах» [17, 209 – 210]. І. Франко зауважує: «Тут, особливо у західній часті сеї території, Перемищині, Сянеччині, ... через які невідомі нам впливи, прим. протестантизму, вчасно виростає потреба проповідництва, навчання народу народною мовою» [17, 210], і авторами цих проповідей ставали «переважно сільські духовні, які і самі є дуже далеко від тодішньої науки в Європі» [17, 220]. Проте «що є справді нове і цінне в тих оповіданнях і поученнях, так се їх мова – проста народна, з мадяризмами і полонізмами, вживаними в даній місцевості, з закраскою місцевого діалекту, декуди з невеличкою примішкою церковщини, не більшою, як її можна було чути в устах дяків і сільських грамотіїв. А надто спосіб оповідання! Автори наших рукописних збірок ніде не перекладають дослівно своїх джерел, не переписують дослівно своїх взірців... Кожний з них бере зі свого взірця тільки основу і перероблює, переповідає її по-своєму, один з меншим, другий з більшим талантом... Видно, що автори трактують свої теми зовсім не як якісь святощі, а попросту як літературні теми, оброблюючи їх свobodно, силкуючися поперед усього надати їм по змозі яркий місцевий колорит. Старі патріархи і пророки, греки і римляни, царі і святі говорять тут зовсім так, як карпаторуські гірняки, уживають їх характерних зворотів і поведінок» [17, 220 – 221].

Таку чітку й точну характеристику релігійно-богословських пам'яток української мови дав І. Франко. Сказане якнайточніше відображає особливості учительних Євангелій – збірників проповідей на недільні євангельські читання та найважливіші церковні свята. Будучи від початку перекладними, у II половині XVI ст. вони стають «популярними учительними Євангеліями» (У. Добосевич) [7; 8] або «учительними Євангеліями нового типу» (Г. Чуба) [19; 20],

які з'явилися внаслідок поширення на українських землях західноєвропейського протестантсько-реформаційного руху.

Учительні Євангелія створено переважно на південно-західних українських етнічних теренах [19, 70 – 71]. Через те вони є цінними для вивчення живого мовлення: «Кількість діалектних рис у пам'ятці залежить від характеру самої пам'ятки, її призначення, місця написання, а також від особи писаря. Найбільшу кількість мовних рис, співзвучних з відповідними діалектними рисами сучасних українських говорів, фіксують пам'ятки ділового письменства, що походять із сільських канцелярій (наприклад, акти села Одрехови), покрайні записи на церковних книгах, рукописні учительні Євангелія, інтермедії, народні пісні. Неоднакову кількість діалектних рис засвідчують пам'ятки, писані на різних територіях України. Найбагатше відбиті діалектні особливості у пам'ятках, писаних на території Закарпаття і Надсянщини, дещо менше – з території Галичини й Волині; найменше – у пам'ятках із території Центральної України» [1; 4; 5; 6; 7].

На прикладі цитованих нижче текстів двох учительних Євангелій (XVI і I половини XVII ст.) продемонструємо, як відтворено традиційний для такого жанру сюжет – народження Ісуса Христа і які прикметники-означення підібрано з цією метою.

Учительне Євангеліє XVI ст. (далі – УЄ № 29519) [15] детально кілька «мандрівних» сюжетів. **Перший** – зустріч Марії з архангелом Гавриїлом: *[Йосифъ] рек к ней, маріє, итоть та взаль ит церкви господа бога, и лишаю та в дому моемъ. а самъ иду боудована ставити* (XVI ст. УЄ № 29519, 156 зв.); *Маріа же възавици кокинъ и ткала, взавши водоносъ, ишла зачръти воду... ангель гнѣ сталь... мовачи... Не боиса маріє знала есь ласку пред владыкою встѣхъ, и зачнешь сына* (XVI ст. УЄ № 29519, 157). **Другий** – переживання Йосифа-обручника та Марії, сумніви Йосифа та осуд сторонніх: *Прійде же аниинъ книжникъ и рекъ ішсифови. дла чого есь приходиши не вказалса зборови нашему. И рек ішсифъ, **трудоень** емь былъ з дороги, и спочиль емь єдинъ день... а ибѣрноувишиса аннинъ ибачиль марію **чревату** и бѣжавши скоро повѣдал... ижъ ишсифъ... безаконство великое вчиниль... и рекль емү іерей... а итповидѣль, иж дѣвкү, котрою взаль ит церкви... ишкврньиль еи, и оукраль брак еи, а не ибавиль* (XVI ст. УЄ № 29519, 158 зв.); *а ина [Марія] плакала, грѣко и мовила **живь** зъ мои, иж емь **чиста**, и мужа не знаю* (XVI ст. УЄ № 29519, 159); *и рекъ ішсифъ... из итпроковицею што маю чинити. аєко еи маю написати ци жоною собѣ, але соромѣюса, цили дѣвкою своєю... и рекъ еи маріє што то есть ижъ лице твоє часомъ **смүтно**, а часомъ **весело** и смѣєшьса* (XVI ст. УЄ № 29519, 159 зв.). **Третій** – народження Ісуса Христа: *рекла маріа до ішсифа. иссади ма изъ ислате...// иссадиль еи и рекъ гдѣ же та повѣдү сѣкрити, коли тоут **пүстое** есть мѣсто, и знайшоль тамъ печарү, то ест аєскиню и... вель еи тамъ* (XVI ст. УЄ № 29519, 159 зв.-160); *ишсифъ... пошоль гладати бабы жидовки з вифлешма* (XVI ст. УЄ № 29519, 160); *и*

сталася *асность великая* и взялъ *щцокъ* *шт* матерє своєи маріи, и крикнула *голосом великим* баба (XVI ст. УЄ № 29519, 160 зв.).

Учительне Євангеліє 1645 року (далі – УЄ № 32) [13] подає детальний опис двох подій із використанням «мандрівних» сюжетів. Перша – подорож Марії та Йосифа до Вифлеєму якраз перед народженням Ісуса Христа: *Тоут обачмо великую працу и тroudност, которую святая дѣва на той дорозѣ іосифом поднати мѣла, абовѣм дорога была далекаа, а подорожныи вбогыи, кѣторыи не мали возовѣ ани коніи пѣшь ити моустѣли* (1645 УЄ № 32, 274); *К тому тыж дѣва молодаа ещє и беременна была близко порожденїа, надто еше час небезпечный аeko то зимѣ, а не способный для вѣтров и зимна и для невчасности на господѣ и для множества людїи подорожныхъ, кѣторыи изо встѣхъ сторон на попис ишли, чиначи досыт розказанїю цѣсарскому* (1645 УЄ № 32, 274). Друга – власне народження Ісуса Христа: *И сталоса коли южѣ тамѣ были, выплѣнилиса дни породити ей и породила сына своего прѣвороднаго, и повила его и положила его въ аслех, прото иж им не было мѣсца в господѣ* (1645 УЄ № 32, 274); *Наидете дитя пеленами повито..., а людє его в едвабах в аксамитах въ злотоглавах и в ложках коштовных шукают... А так дармо кто маєт шукати христа... в роскошах и помпахъ свѣта того* (1645 УЄ № 32, 275).

Спостерігаємо спільне та відмінне у використанні в неканонічному євангельському тексті прикметників-означень. Насамперед спільне: впадає в око певна помірність та поміркованість у довільному використанні таких означень. Вони нечисленні (1 – 2 одиниці у поданих вище фрагментах) і традиційні, як-от: *ангель господень* (XVI ст. УЄ № 29519, 157), *живѣ господѣ мои* (XVI ст. УЄ № 29519, 159), *сына своего прѣвороднаго* (1645 УЄ № 32, 274), *час небезпечный* (1645 УЄ № 32, 274), *дорога далекаа, подорожныи вбогыи* (1645 УЄ № 32, 274); *людїє подорожныє* (1645 УЄ № 32, 274) та деякі інші. До найчастіше вживаних належить прикметник-атрибутив *великий* (*безаконство великое* (XVI ст. УЄ № 29519, 158 зв.); *асность великая* (XVI ст. УЄ № 29519, 160 зв.)), який міг втрачати ознаки прикметникового означення і функціонувати як частина складеного прислівника: *и крикнула голосом великим баба [повитуха]* (XVI ст. УЄ № 29519, 160 зв.); пор. також у фрагменті з учительного Євангелія 1635 р. [14] – опис фізичного страждання Ірода, котрий за 30 срібняків продав Ісуса Христа: *теды господѣ богѣ великую карность допустил на ірода. жигавица ему бывала, и свербѣ великыи и нечистыи, шухъ и згнилѣ и черви его точили живого, и смердѣлъ* (1635 УЄ № 62, 145). Щодо відмінного, то порівняльний аналіз мови двох фрагментів цитованих учительних Євангелій дає змогу виявити в описі Диви Марії, котра виношує Дитя, антонімічну пару прикметників-атрибутивів *чревата марїя* (XVI ст. УЄ № 29519, 158 зв.) і *беременна дѣва* (1645 УЄ № 32, 274) ‘який перебуває у стані вагітності; вагітна’.

Чим можна пояснити таке тенденційне «обережне» використання довільних прикметникових означень у текстах учительних Євангелій? Імовірно, автори проповідей свідомо дистанціювалися від свавільного та надмірного втручання в переказування відомих біблійних сюжетів, відчуваючи бажання «не нашкодити» святописемному текстові, до якого ставилися з очевидною побожністю.

За нашими спостереженнями, вільніше почували себе автори проповідей у намаганні передати найбільш вражаючі для кожного християнина сцени Євангелія, зокрема муки Ісуса Христа по дорозі на Голгофу, як, наприклад, в Учительному Євангелії XVI ст. із території Лемківщини, т.зв. Тростянецьке Учительне Євангеліє (далі – УЄ Трост.) [12]: *А шни Ісуса волокоут ланцюхом за шійю. А его **свѣтаа** милость валаетса под крестом, **зраненныи**, збит змученыи барзо, **змордован**, акбы **трудоваат**... [Богородиця] о синову мои **мильи**... ишол еси до Іерусалима, а будучи **цоуднейшии** над вишитки сыны людскіи. А тепер та вижоу **шмръзена** и **поганблена**, **збита**, **зранена**, **шплювана** (XVI ст. УЄ Трост. 69-70); *А един змежи жолнѣрев вдарил во ребра его **свѣтую** милость копѣм, тоужь зараз вышла изь бокоу его **свѣтого** крѣв и вода (XVI ст. УЄ Трост. 78).* Помітна висока частотність використання прикметника-атрибутива *свѣтый*, особливо як елемента гонорифічного найменування *его свѣтая милость*. Окрім цього, використано прийом нанизування прикметникових означень, які на рівні парадигматики формують синонімічні ряди (*зраненныи*, *змученыи*, *змордованъ*, *шмръзень*, *поганбленъ*, *збитый*, *шплюванъ*) та антонімічні пари (*цоуднейшии* – *шмръзень*).*

А також, як свідчать опрацьовані пам'ятки, чимало атрибутивів-прикметників містять фрагменти діалогічного мовлення, вкраплені (на розсуд переписувача) в текст учительного Євангелія. Подамо, для прикладу, уривок розмови Пречистої Діви Марії та Йосифа з Ариматеї (за свідченнями євангелиста Марка, члена синаєдріону, таємного учня Христа) із Тростянецького Учительного Євангелія:

[Богородиця] – *Витай же, **преподобный** Ісифе, а **поцтивый** слоуго своего оучителя и пана, а **незапамѣталый** ласкавои науки его **свѣтои**. Видиши, што са ест стало твоемоу и моемоу Господу, и из его оучеников ни един при нем не штали... Еще ми не дивно телесным слугам, понеже болиса **шкрутнаго** страху жидовского. Але ангелы и архангелы, ти не ратовали сотворителя своего (XVI ст. УЄ Трост. 78–79)*

[Йосиф] – *Розмышляймо ш том, ако быхмо мали тѣло его **свѣтоє** со креста снѣти, и погребеніе емоу **поцтивоє** оучинити.*

[Богородиця] – ***Благошбразный** Ісифе, ктож може кромъ тебе тоє вчинити? Ты ест **достаточный**, **славный** и **знакомитый** чоловітъкъ, а Пилатой есь **знаемыи** (XVI ст. УЄ Трост. 99).*

Висновки. Цитоване вище Учительне Євангеліє із території Лемківщини репрезентує, окрім багатства оцінно-зображальних мовних засобів, яскраві риси самотнього діалектного континууму й південно-західного наріччя за-

галом [4, 172 – 175]. А це ще раз підтверджує той факт, що характерною рисою староукраїнської писемної традиції було проникнення народнорозмовних елементів до релігійних текстів [1: 175 – 181; 10: 4 – 38; 18: 277 – 287]. **Перспективним** вважаємо подальше детальне вивчення атрибутивної синтагми на підставі давніх текстів, адже атрибутиви – один із тих вербальних засобів, за допомогою яких мова зберігає протягом тривалого часу основні «параметри» культурно-ментальних та релігійно-богословських понять.

Умовні скорочення

зв. – зворот сторінки цитованої пам'ятки (у статті біля кожної ілюстрації, тобто словосполучення або цитати, вказано відповідну сторінку із писемного джерела).

Література

1. Гринчишин Д. Писемні пам'ятки XVI – першої половини XVII ст. як джерело вивчення українських діалектів / Дмитро Гринчишин // Українське і слов'янське мовознавство : [матеріали Міжнародної конференції на честь 80-річчя проф. Й. Дзендзелівського]. – Ужгород, 2001. – С. 175–181.
2. Грищенко А. Прикметник в українській мові / Арнольд Грищенко. – К. : Наук. думка, 1978. – 207 с.
3. Дидик-Меуш Г. Закарпатські говіркові риси в мовній тканині неканонічного євангельського тексту XVI ст. / Ганна Дидик-Меуш // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : [зб. наук. праць]. – Вип. 12 : Українська діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії. До 100-річчя М. А. Грицака. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2008. – С. 131–133.
4. Дидик-Меуш Г. Лемківські риси в мовній тканині староукраїнського неканонічного євангельського тексту / Ганна Дидик-Меуш // Діалекти в синхронії та діахронії : загальнослов'янський контекст / [за заг. ред. П. Ю. Гриценка]. – К. : КММ, 2014. – С. 172–175.
5. Дидик-Меуш Г. Атрибутив і жанр (за текстом львівської пам'ятки 1631 р.) / Ганна Дидик-Меуш // Проблеми гуманітарних наук : [зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія» / гол. ред. Н. Скотна]. – Дрогобич : РВ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – Вип. 36. – С. 173–180.
6. Дидик-Меуш Г. Атрибутив і жанр. 2 (за львівськими пам'ятками I половини XVII ст.) / Ганна Дидик-Меуш // У координатах мови : [зб. наук. праць на пошану професора Лідії Коць-Григорчук / відп. ред. О. М. Костів]. – Львів : ПАІС, 2016. – С. 171–180.
7. Добосевич У. Учительні Євангелія XVI–XVII ст. та їх роль у процесі національного самоусвідомлення українців / Уляна Добосевич // Мова і соціальні процеси : Вісник Львівського університету ім. І. Франка. Серія філологічна. – Львів, 1997. – Вип. 26. – С. 39–43.
8. Добосевич У. Учительні Євангелія як джерело вивчення української мови XVI – першої половини XVII ст. / Уляна Добосевич // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 1998. – Вип. 6. – С. 81–96.

9. Німчук В. Українська мова – священна мова / Василь Німчук // Людина і світ. – 1992. – № 11–12. – С. 28–32 ; 1993: № 1. – С. 35–38 ; № 2–3. – С. 38–44 ; № 4–5. – С. 14–18 ; № 6–7. – С. 26–31.

10. Німчук В. Євсевієве Євангеліє 1283 року / Василь Німчук // Пам'ятки української мови XI – XIII ст. : Серія канонічної літератури / [відп. ред. Василь Німчук]. – К., 2001. – С. 4–38.

11. Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. Список використаних джерел / укладачі : Дмитро Гринчишин і Марія Чікало. – Львів, 1994. – 328 с.

12. Тростянецьке Учительне Євангеліє (уривки). – Із території Лемківщини, XVI ст. // Университетские известия. – 1911. – № 11.

13. Учительне Євангеліє. – 1645 р. : [зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАНУ, ф. 77, № 32].

14. Учительне Євангеліє. – Височани, 1635 р. : [зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАНУ, ф. 2, № 62].

15. Учительне Євангеліє. – Із території Бойківщини, XVI ст. : [зберігається у фондах Львівського національного музею, шифр Рк 29519].

16. Франко І. Апокріфи і легенди з українських рукописів / І. Франко // Памятки українсько-руської мови і літератури / видає Археографічна комісія НТШ. – Львів, 1896–1910. – Т. I : Апокріфи старозавітні ; Т. II : Апокріфи новозавітні ; Т. III : Апокріфи есхатологічні ; Т. IV : Легенди і апологи церковного змісту ; Т. V : Повісти і апологи світського змісту.

17. Франко І. Карпаторуське письменство XVII–XVIII вв. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / Іван Франко. – К. : Наук. думка, 1981. – Т. 32 : Літературно-критичні праці (1899–1901). – С. 207–229.

18. Чепіга І. Взаємодія української і церковнослов'янської мов XVI ст. (на матеріалі перекладів Євангелія) / Інна Чепіга // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Праці філологічної секції. – Т. ССХХІХ. – Львів, 1995. – С. 277–287.

19. Чуба Г. Зі студій над українськими учительними Євангеліями II половини XVI–XVII ст. (гене́за та особливості стилістичної організації текстів проповіді) / Галина Чуба // До джерел : [зб. наук. праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя / ред. кол. : Ігор Гирич, Ярослав Грицак, Микола Крикун та ін.]. – К.; Львів, 2004. – Т. I. – С. 59–79.

20. Чуба Г. Українські рукописні учительні Євангелія. Дослідження, каталог, описи / Галина Чуба ; [наук. редактор В. Фрис]. – К.; Львів : Свічадо, 2011. – 224 с.

References

1. Hrynchyshyn D. Pysemni pam'iatky XVI – pershoi polovyny XVII st. yak dzherele vyvchennia ukrainskykh dialektiv / Dmytro Hrynchyshyn // Ukrainske i slov'ianske movoznavstvo : [materialy Mizhnarodnoi konferentsii na chest 80-richchia prof. I. Dzendzelivskoho]. – Uzhhorod, 2001. – S. 175–181.

2. Hryshchenko A. Prykmetnyk v ukrainskii movi / Arnold Hryshchenko. – K. : Nauk. dumka, 1978. – 207 s.

3. Dydyk-Meush H. Zakarpatski hovirkovi rysy v movnii tkanyni nekanonichnoho yevanhelskoho tekstu XVI st. / Hanna Dydyk-Meush // Cuchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva : [zb. nauk. prats]. – Vyp. 12 : Ukrainska dialektna leksyka yak

ob'iekt slovnykarstva ta linhvoehohrafiï. Do 100-richchia M. A. Hrytsaka. – Uzhhorod : Vyd-vo UzhNU «Hoverla», 2008. – S. 131–133.

4. Dydyk-Meush H. Lemkivski rysy v movnii tkanyni staroukrainskoho nekanonichnoho yevanhelskoho tekstu / Hanna Dydyk-Meush // Dialekty v synkhronii ta diakhronii : zahalnoslov'ianskyi kontekst / [za zah. red. P. Iu. Hrytsenka]. – K. : KMM, 2014. – S. 172–175.

5. Dydyk-Meush H. Atrybutyv i zhanr (za tekstem lvivskoi pam'iatky 1631 r.) / Hanna Dydyk-Meush // Problemy humanitarnykh nauk : [zb. nauk. prats Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» / hol. red. N. Skotna]. – Drohobych : RV DDPU imeni Ivana Franka, 2015. – Vyp. 36. – S. 173–180.

6. Dydyk-Meush H. Atrybutyv i zhanr. 2 (za lvivskymy pam'iatkamy I polovyny XVII st. / Hanna Dydyk-Meush // U koordynatakh movy : [zb. nauk. prats na poshanu profesora Lidii Kots-Hryhorchuk / vidp. red. O. M. Kostiv]. – Lviv : PAIS, 2016. – S. 171–180.

7. Doboševych U. Uchytelni Yevanheliia XVI–XVII st. ta yikh rol u protsesi natsionalnoho samousvidomlennia ukraintsev / Uliana Doboševych // Mova i sotsialni protsesy : Visnyk Lvivskoho universytetu im. I. Franka. Seriiia filolohichna. – Lviv, 1997. – Vyp. 26. – S. 39–43.

8. Doboševych U. Uchytelni Yevanheliia yak dzherelo vyvchennia ukraïnskoi movy XVI – pershoi polovyny XVII st. / Uliana Doboševych // Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteki im. V. Stefanyka. – Lviv, 1998. – Vyp. 6. – S. 81–96.

9. Nimchuk V. Ukraïnska mova – sviashchenna mova / Vasyl Nimchuk // Liudyna i svit, 1992. – № 11–12. – S. 28–32; 1993: № 1. – S. 35–38; № 2–3. – S. 38–44; № 4–5. – S. 14–18; № 6–7. – S. 26–31.

10. Nimchuk V. Yevseviïeve Yevanheliie 1283 roku / Vasyl Nimchuk // Pam'iatky ukraïnskoï movy XI – XIII st. : Seriiia kanonichnoi literatury / [vidp. red. Vasyl Nimchuk]. – K., 2001. – S. 4–38.

11. Slovnyk ukraïnskoi movy XVI – pershoi polovyny XVII st. Spysok vykorystanykh dzherel / ukladachi : Dmytro Hrynchyshyn i Mariia Chikalo. – Lviv, 1994. – 328 s.

12. Trostianetske Uchytelne Yevanheliie (uryvky). – Iz terytorii Lemkivshchyny, XVI st. // Unyversytetskye yzvestyia. – 1911. – № 11.

13. Uchytelne Yevanheliie. – 1645 r. : [zberihaietsia u viddili rukopysiv Lvivskoi naukovoï biblioteki im. V. Stefanyka NANU, f. 77, № 32].

14. Uchytelne Yevanheliie. – Vysochany, 1635 r. : [zberihaietsia u viddili rukopysiv Lvivskoi naukovoï biblioteki im. V. Stefanyka NANU, f. 2, № 62].

15. Uchytelne Yevanheliie. – Iz terytorii Boïkivshchyny, XVI st. : [zberihaietsia u fondakh Lvivskoho natsionalnoho muzeiu, shyfr Rk 29519].

16. Franko I. Apokryfy i liegendy z ukraïnskykh rukopysiv / I. Franko // Pamiatky ukraïnsko-ruskoï movy i literatury / vydaie Arkheohrafichna komisiia NTSh. – Lviv, 1896–1910. – T. I : Apokryfy starozavitni; T. II : Apokryfy novozavitni; T. III : Apokryfy eskhatolohichni; T. IV : Lehendy i apolohy tserkovnoho zmistu; T. V : Povisty i apolohy svitskoho zmistu.

17. Franko I. Karpatoruske pysmenstvo XVII–XVIII vv. / Ivan Franko // Franko Ivan. Zibrannia tvoriv : u 50-ty t. / Ivan Franko. – K. : Nauk. dumka, 1981. – T. 32 : Literaturno-krytychni pratsi (1899–1901). – S. 207–229.

18. Чепіха І. Vzaiemodiia ukrainskoi i tserkovnoslov'ianskoi mov XVI st. (na materialii perekladiv Yevanheliia) / Inna Chepiha // Zapysky Naukovoho tovarystva im. T. Shevchenka. Pratsi filolohichnoi seksii. – Т. ССХХІХ. – Lviv, 1995. – S. 277–287.

19. Чуба Н. Zi studii nad ukrainskymy uchytnymy Yevanheliiamy II polovyny XVI–XVII st. (heneza ta osoblyvosti stylistychnoi orhanizatsii tekstiv propovidi) / Halyna Chuba // Do dzherel : [zb. nauk. prats na poshanu Oleha Kupchynstokoho z nahody yoho 70-richchia / red. kol. : Ihor Hyrych, Yaroslav Hrytsak, Mykola Krykun ta in.]. – К.; Lviv, 2004. – Т. І. – S. 59–79.

20. Чуба Н. Ukrainski rukopysni uchytni Yevanheliia. Doslidzhennia, kataloh, opysy / Halyna Chuba ; [nauk. redaktor V. Frys]. – К.; Lviv : Svichado, 2011. – 224 s.

Дыдык-Меуш Анна. Письменные памятники в оценке И. Франко: прилагательное-определение и «кочующий» евангельский сюжет. В статье анализируются атрибутивные словосочетания на базе неканонических евангельских текстов – рукописных памятников украинского языка XVI – I половины XVII в. Из текста excerptированы все прилагательные-атрибутивы, установлены словосочетания за их участием, а также особенности использования в поэтическом жанре. В итоге, прилагательное-определение – один из тех вербальных средств, с помощью которых язык на протяжении длительного времени сохраняет основные «параметры» культурно-ментальных и религиозно-богословских понятий.

Ключевые слова: прилагательное-определение, памятник украинского языка, неканонический евангельский текст жанр.

Dydyk-Meush Hanna. Ivan Franko's estimation of relic texts: the attribute adjective and wandering gospel stories. The article deals with the attributive phrases in one of the Ukrainian non-canonical relic texts of the 16th – first half of the 17th century. We studied all of the attributive adjectives in the text and examined peculiarities of their combination with other words and their use in the poetic genre. We conclude that the attributives are one of the linguistic means that allow preserving major «parameters» of cultural, mental, religious, and theological notions within a language for a longer period of time.

Key words: attributive phrases, relic text of the Ukrainian language, non-canonical relic text.